

Helsingfors 19.12.2018

Öppet brev till kommunernas revisionsnämnder

Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer är bekymrat över att kommunerna försummar sin skyldighet att övervaka tjänster som bekostas av gemensamma skattemedel.

Observationer om tillsynsrutinerna

För kommunerna har produktionen av social- och hälsotjänster redan i flera år inneburit en utmaning. Många kommuner har i allt snabbare takt överfört sin egen produktion av social- och hälsotjänster liksom småbarnsfostran till privata företag.

På SuPer har vi följt den här förändringen noga. Förbundet har cirka 90 000 medlemmar. Vi har medlemmar i nästan alla verksamhetsenheter inom social- och hälsovården och småbarnsfostran.

I och med att förändringarna i tjänsteproduktionen har ökat har också förfrågningarna riktade till SuPer ökat kraftigt. Det är förbundsmedlemmar, klienter som utnyttjar tjänsterna och deras närstående som kontaktar förbundet. SuPers sakkunniga har ofta kontaktat kommunernas ledande tjänsteinnehavare på grund av problemsituationer.

Vi har fastställt att vissa kommuners tjänsteinnehavare är fullständigt okunniga om sin egen **tillsynsförpliktelse**. Antingen har tjänsteinnehavarna inte insett att de har en skyldighet eller så har de utlokaliserat sitt ansvar och förlitat sig på att tillsynen sköts genom till exempel företagens egenkontrollplaner och av regionförvaltningsverken.

När kommunerna överför tjänster som produceras av dem själva och som bekostas med gemensamma skattemedel att produceras av bolag genom konkurrensutsättning eller med hjälp av servicesedlar befrias kommunerna de facto inte från skyldigheten att övervaka produktionen av dessa tjänster. I enlighet med vad som föreskrivs i ett flertal lagar ska kommunerna också ingripa vid missförhållanden i tjänsteproduktionen.

Tyvär har den här tillsynsskyldigheten försummats i många kommuner och till följd av försummelseerna har arbetstagare och ett flertal klienter som behöver tjänsterna utlämnats till tjänsteproducenter som inte följer avtal och anvisningar. Dessa försummelse orsakar också kommunerna betydande ekonomiska förluster eftersom kommunerna inte nödvändigtvis får de tjänster som avsågs när avtalen ingicks.

Om lagstiftningen

Enligt 19 § i grundlagen ska det allmänna tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Staten ska se till en tillräcklig lagstiftning om social- och hälsotjänster och för sin del delta i finansieringen av tjänsterna inom social- och hälsosektorn.

Kommunerna ansvarar för att det ordnas tillräckliga tjänster för områdets invånare. Det innebär också skyldighet att styra ekonomiska resurser så att tillräckliga social- och hälsotjänster kan genomföras. Den offentliga makten har också skyldighet att följa upp och övervaka att rättigheterna som avses i grundlagen tillgodoses. Detta innebär också att kommunerna har tillsynsskyldighet.

Enligt 8 § i kommunallagen kan kommunen själv organisera de uppgifter som åligger den enligt lag eller avtala om att organiseringsansvaret överförs på en annan kommun eller en samkommun. Vid lagstadgat samarbete ansvarar den andra kommunen eller samkommunen för organiseringen av uppgifterna för kommunens räkning och denne ska i fråga om de tjänster och andra åtgärder som organiseras också svara för: 1) lika tillgång till tjänsterna och åtgärderna, 2) fastställandet av behovet, mängden och kvaliteten i fråga om dem, 3) det sätt som de produceras på, 4) tillsynen över produktionen och 5) utövandet av myndigheternas befogenheter. Kommunen ansvarar för finansieringen av uppgifterna trots att organiseringsansvaret har överförts till en annan kommun eller samkommun.

Kommunen ska reservera tillräckliga medel för produktionen av lagstadgade social- och hälsotjänster i budgeten. Annars har kommunen försummat sin lagstadgade organiseringskyldighet. Reservering av för få anslag berättigar inte kommunen att vägra ordna tjänster utan tjänsterna ska ordnas i kommunen i sådan utsträckning att de motsvarar kommuninvånarnas behov. Kommunen kan inte fly sitt ansvar heller genom att överföra produktionen av tjänster på privata bolags ansvar.

Kommunen är dessutom ansvarig för att verksamheten är lagenlig och för uppföljning och tillsyn över att den är ändamålsenlig. Det är viktigt att man ingriper i missförhållanden genast och övervakningen ska vara effektiv.

Med samarbetshälsningar

Silja Paavola
ordförande
Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf

Bilagor: Kontrollista

Kontrollista för övervakning av social- och hälso-tjänster som köps in

SuPer föreslår att kommunernas revisionsnämnder tar i bruk och förmedlar vidare en checklista för utlokaliserad tjänsteproduktion:

- Tillämpas anskaffningskompetens i kommunerna och hur säkerställs denna?
- Fungerar övervakningsprocessen gällande köptjänster?
- Gås övervakningsprocesserna igenom årligen?
- Hämtas rapporter om missförhållanden och granskningar in för påseende?
- Vem begär in dem och hur reagerar man på dem?
- Mäts tjänsternas kvalitet i kommunen och får kommuninvånarna jämlika tjänster oberoende av vem som producerar dem?
- Har det i kommunen avtalats om vilka metoder som används för övervakningen av kvaliteten?
- Genomförs inspektioner på eget initiativ i verksamhetsenheterna eller först utifrån eventuella anmälningar?
- Hur genomförs inspektionen?
- Ställs frågorna skriftligen eller muntligen?
- Hörs andra företrädare för verksamhetsenheten än arbetstagare i ledande ställning?
- Hur säkerställer kommunen riktigheten av de uppgifter som ges?
- Vilka åtgärder vidtar kommunen om det i samband med inspektionen avsiktligt ges falska och vilseledande uppgifter?
- Vilka sanktioner tillgriper kommunen mot verksamhetsenheter som lämnar falska uppgifter?
- Har det gjorts brottsanmälningar om förfalskade handlingar (strafflagen 33 kap.1§) eller ingivande av osant intyg till myndighet (strafflagen 16 kap. 8§)?
- Vilka slag av sanktioner har det vidtagits i kommunen mot tjänsteinnehavare som försummar sin tillsynsskyldighet?
- Har tillsynsnämnden förordat ansvarsfrihet för tjänsteinnehavare som försummar sin tillsynsskyldighet?
- Har kommunala tjänsteinnehavare som försummat sin tillsynsskyldighet påförts sanktioner för försummelse?
- Är kommunens sanktioner tillräckliga för att vara av betydelse i samband med avtalsbrott?
- Är myndighetssamarbetet mellan kommunen och regionförvaltningsverket på tillräcklig nivå?
- Hur säkerställs effektiv användning av kommuninvånarnas skattemedel/inriktningen i syfte att tillgodose kommuninvånarnas grundrättigheter?
- Följer kommunerna upp utbildningsnivån och yrkeskunskapen hos privata tjänsteproducenters anställda?
- Följer kommunerna med om personalens utbildningsnivå motsvarar den utlovade?